

Καταλύτης η Κύπρος στην Ανατολική Μεσόγειο

ΤΟΥΛΑ ΟΝΟΥΦΡΙΟΥ: Μπορούμε να προωθήσουμε τη χώρα μας ως κέντρο υψηλής τεχνολογίας, καινοτομίας και επιχειρηματικότητας

Η περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου μπορεί να αποτελέσει μια από τις πηγές ενέργειας για την Ευρώπη και η Κύπρος μπορεί να διαδραματίσει ένα σημαντικό ρόλο ως συνδετικός κρίκος με την Ευρώπη. Αυτό επισημαίνει η κ. Τούλα Ονουφρίου, πρόεδρος της Εταιρείας Υδρογονανθράκων Κύπρου και αντιπρύτανης Ακαδημαϊκών Υποθέσεων του ΤΕΠΑΚ. Τονίζει πως μια πιθανή λύση του κυπριακού προβλήματος θα ενισχύσει περισσότερο αυτή την προοπτική. Μιλώντας για τα κοιτάσματα υδρογονανθράκων στην κυπριακή ΑΟΖ, αναφέρει πως ενθαρρύνουμε την Total να αξιοποιήσει τα νέα δεδομένα για να βελτιώσει τις προοπτικές επιτυχίας. Σχολιάζοντας την πιθανότητα επανόδου στην κατασκευή τερματικού στο Βασιλικό, αποκαλύπτει πως αν προκύψουν οι παράγοντες που να ευνοούν μια τέτοια προοπτική, υπάρχουν ήδη σοβαρές και πολύ προχωρημένες μελέτες για ένα πιθανό πλαίσιο συμφωνιών και λειτουργίας για τερματικό.

Ερευνητική δραστηριότητα και θέσεις εργασίας σε επιστήμονες

-Μπορεί η Κύπρος με τα μικρότερα επεξεργασμένα κοιτάσματα υδρογονανθράκων στην περιοχή σε σχέση με Ισραήλ και Αίγυπτο να διασφαλίσει τον ρόλο του ενεργειακού κόμβου στη νοτιοανατολική Μεσόγειο;
 «Όπως ανέφερα και πιο πάνω, η Κύπρος έχει συγκριτικά πλεονεκτήματα που μπορούμε και πρέπει να αξιοποιήσουμε για να προσδώσουμε τη μέγιστη επιπρόσθετη αξία μέσα από αυτή την προοπτική. Σε αυτό το πλαίσιο εντάσσονται και άλλοι στρατηγικοί στόχοι της Κυπριακής Δημοκρατίας, για την προώθηση της Κύπρου ως κέντρο εκπαίδευσης, έρευνας και καινοτομίας. Εδώ θα ήθελα να σταθώ και να επισημάνω ότι το γεγονός ότι τα διεθνή θέματα στρέφονται με ενδιαφέρον προς την περιοχή μας με αφορμή τις ενεργειακές εξελίξεις αλλά και με δεδομένες τις όλες άλλες προκλήσεις της περιοχής μας σε θέματα ασφάλειας, πολιτικής σταθερότητας και οικονομικής ανάπτυξης, θα πρέπει να επικεντρωθούμε στο πώς να αξιοποιήσουμε τα συγκριτικά πλεονεκτήματα που έχει η χώρα μας για να προσελκύσουμε εταιρείες για παροχή υπηρεσιών καθώς και εταιρείες υψηλής τεχνολογίας. Και σε συνεργασία με τα πανεπιστήμια μας, τα ερευνητικά ινστιτούτα και κυπριακές εταιρείες να αναπτύξουμε αυτό τον τομέα ως ένα βασικό πυλώνα οικονομικής ανάπτυξης. Υπάρχουν ήδη σημαντικά πλε-

ονεκτήματα που πρέπει να συνδέσουμε και να προβάλλουμε προς τα έξω, αλλά και να τα βελτιώσουμε ενισχύοντας έτσι το πλαίσιο δράσεως για να αξιοποιήσουμε αυτό τον τομέα για να επιτύχουμε τα μέγιστα οφέλη για τη χώρα μας. Μια τέτοια εξέλιξη συνάδει και με τον στόχο της καλύτερης αξιοποίησης του πλούσιου ανθρωπίνου επιστημονικού δυναμικού μας. Το Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου ως το πρωτίτως τεχνολογικό πανεπιστήμιο της χώρας μας, κτίζοντας πάνω σε σημαντικές επιστημονικές και καινοτομία σε τομείς νευραλγικής σημασίας, μπορεί να αποτελέσει ένα σημαντικό πυλώνα για τη χώρα μας σε αυτή την προσπάθεια. Ήδη έχουμε σημαντικές επιτυχίες με τη δημιουργία κατάλληλων υποδομών για έρευνα και προσέλκυση σημαντικών ερευνητικών ευρωπαϊκών κονδυλίων που μας επιτρέπουν να αναπτύξουμε σοβαρή διεθνή ερευνητική δραστηριότητα αλλά και να προσφέρουμε θέσεις εργασίας σε πολλούς νέους επιστήμονες στη χώρα μας. Έχουμε δώσει έμφαση στον πυλώνα της έρευνας στηρίζοντας ουσιαστικά τις προσπάθειες των ακαδημαϊκών μας στην ετοιμασία ερευνητικών προτάσεων, με αποτέλεσμα να βλέπουμε σήμερα πολλές επιτυχίες που συνεχίζουν να ενισχύουν σημαντικά και να εδραϊώνουν τον Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο στον διεθνή χάρτη της έρευνας και καινοτομίας.

-Φυσά αέρας αισιοδοξίας. Αναζωπυρώνεται το ενδιαφέρον για την κυπριακή ΑΟΖ;

-Η εξεύρεση του φυσικού αερίου από την εταιρεία ENI στην αποκλειστική οικονομική ζώνη της Αιγύπτου στο θαλάσσιο οικόπεδο Shorouk, το οποίο γειτνιάζει στα δικά μας τεμάχια, προσδίδει πολύ θετικές προοπτικές και διαστάσεις. Αυξάνει τις πιθανότητες εξεύρεσης στα δικά μας οικόπεδα και το ενδιαφέρον των εταιρειών να κάνουν έρευνες στη δική μας περιοχή, κάτι που είναι ιδιαίτερα σημαντικό αυτή την περίοδο που η βιομηχανία των υδρογονανθράκων περνά κρίση και οι εταιρείες είναι πολύ επιλεκτικές στο πού επενδύουν. Παράλληλα αναδεικνύει τη Μεσόγειο στον διεθνή ενεργειακό χάρτη αναβαθμίζοντας τον γεωστρατηγικό ρόλο της Κύπρου στην περιοχή.

Το Υπουργικό μελετά διάφορα μέτρα που πρέπει να υιοθετηθούν ως σημαντικός πυλώνας οικονομικής ανάπτυξης της χώρας μας

-Πρόκειται για το μεγαλύτερο θαλάσσιο κοιτάσμα της τελευταίας 20ετίας;

-Το μεγαλύτερο στη Μεσόγειο και από τα μεγαλύτερα που έχουν βρεθεί τα τελευταία χρόνια. **-Αναμένεται να προκαλέσει σημαντικές γεωπολιτικές προσαρμογές στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου;**

-Η εξεύρεση του νέου κοιτάσματος και η προοπτική για άλλες ανακαλύψεις δημιουργούν προοπτικές συνεργασίας. Για την καλύτερη δυνατή αξιοποίηση των κοιτασμάτων προς όφελος των χωρών της περιοχής απαιτείται πολιτική σταθερότητα και ασφάλεια. Αυτό αποτελεί ένα σημαντικό κίνητρο για την ενίσχυση περιφερειακών συνεργασιών στις οποίες η Κύπρος έχει να διαδραματίσει έναν καταλυτικό ρόλο. Η συνεργασία αυτή μπορεί να καλλιεργηθεί τόσο σε πολιτικό όσο και σε τεχνικό επίπεδο με τη συνεργασία στην ανάπτυξη υποδομών, κάτι που αυξάνεται μεταξύ των χωρών της περιοχής και που αναμένεται να ενισχυθεί με τις τελευταίες εξελίξεις. Η Κύπρος μπορεί να αποτελέσει καταλύτη στις σχέσεις αυτές και πρέπει να επενδύσει στον ρόλο αυτό. **-Πώς η εξεύρεση αυτού του κοιτάσματος επηρεάζει την Αίγυπτο;**
 -Για την Αίγυπτο η εξεύρεση αυτή θα βοηθήσει στην κάλυψη των τεραστίων ελλείψεων στην εγχώρια αγορά τόσο για την ηλεκτροπαραγωγή όσο και τη βιομηχανία. Η Αίγυπτος έχει πολύ μεγάλες ανάγκες που αυξάνονται συνεχώς. Αυτό το κοιτάσμα θα ενισχύσει την ενεργειακή ασφάλεια, την πολιτική σταθερότητα της χώρας και τις προοπτικές οικονομικής ανάπτυξης της Αιγύπτου. Επίσης ενισχύει τον ρόλο της Αιγύπτου στα ενεργειακά δρώμενα της περιοχής. **-Πώς επηρεάζει εμάς η εξεύρεση αυτή;**
 -Πέραν του ότι αυξάνει και τις δικές μας προοπτικές για μελλοντική εξεύρεση σημαντικών κοιτασμάτων, η Κύπρος έχει έναν ξεχωριστό ρόλο να διαδραματίσει στην περιοχή ως η μόνη ευρωπαϊκή

Απαιτείται υπομονή για να εντοπιστούν τα πιθανά κοιτάσματα

-Η γεώτρηση της ENI στο αιγυπτιακό οικόπεδο πραγματοποιήθηκε μόλις 6 χιλιόμετρα από τα σύνορα του οικόπεδου 11. Τα οικόπεδα 10-11 στην κυπριακή ΑΟΖ αδειοδοτήθηκαν στη γαλλική εταιρεία Total. Στις 21 Ιανουαρίου 2015 η γαλλική εταιρεία δήλωσε ότι οι δικές της έρευνες δεν κατέδειξαν την ύπαρξη σοβαρών κοιτασμάτων, δείχνοντας απροθυμία να προχωρήσει σε γεώτρηση. Μπορεί η Total να υποβάθμισε τη σημασία του οικόπεδου 11 είτε λόγω πολιτικής συγκυρίας είτε κακής εκτίμησης είτε λόγω της απότομης πτώσης των τιμών του πετρελαίου και του φυσικού αερίου, κάτι που καθιστά την εξόρυξη φυσικού αερίου από μεγάλα βάθη ασύμφορη;
 Αξίζει να σημειώσουμε ότι η περιοχή του Zohr ήταν προηγουμένως στην κατοχή μιας άλλης μεγάλης εταιρείας η οποία δεν μπόρεσε να το

εντοπίσει, ενώ η ENI με νέες προσεγγίσεις και γεωλογικά μοντέλα είχε αυτό το επιτυχή αποτέλεσμα. Αυτό από μόνο του δείχνει κάτι σημαντικό και για τις δικές μας προοπτικές. Χρειάζεται υπομονή και πολλές προσπάθειες για να εντοπιστούν τα πιθανά κοιτάσματα. Στην περίπτωση της Total οι αρχικές μελέτες και τα γεωλογικά μοντέλα τους σε μια εντελώς νέα περιοχή, του Περιερασθένους, δεν είχαν κάποιο θετικό αποτέλεσμα. Ένα διαφορετικό μοντέλο και προσέγγιση από την ENI είχαν το αποτέλεσμα αυτό το οποίο μπορεί να αποτελέσει μια πιο αξιόπιστη βάση για μελέτη της περιοχής και εντοπισμό άλλων πιθανών κοιτασμάτων. Το γεγονός ότι έχει βρεθεί ένα πρώτο κοιτάσμα στη νέα αυτή περιοχή δίνει πολλές ελπίδες για την υπόλοιπη περιοχή και μια πιο αξιόπιστη βάση πάνω στην οποία τα γεωλογικά μοντέλα μπορούν να κτιστούν για εντοπισμό πιθανών στόχων.

χώρα-σύνδεσμος μεταξύ των χωρών της περιοχής και καταλύτης συνεργασίας και πολιτικής σταθερότητας και ως πιθανή διόδος για το φυσικό αέριο προς την Ευρώπη και άλλες αγορές. Επίσης αναβαθμίζεται η προοπτική της Κύπρου να αναπτυχθεί σημαντικά ως χώρα παροχής υπηρεσιών. Τα βλέμματα στρέφονται προς την περιοχή. Και η Κύπρος είναι στο επίκεντρο ως μια χώρα με πολλά συγκριτικά πλεονεκτήματα σε σχέση με τις γειτονικές χώρες, αλλά και μια χώρα με πολύ καλές σχέσεις με τις χώρες της περιοχής. Πιθανή λύση του κυπριακού προβλήματος θα ενισχύσει περισσότερο αυτή την προοπτική. Οι ποσότητες που έχουμε τώρα, παρόλο που έχουν την προοπτική να αυξηθούν μελλοντικά, δεν είναι ο καθοριστικός παράγοντας όσον αφορά τη γεωστρατηγική θέση της Κύπρου αλλά ο τρόπος με τον οποίο καλλιεργήσαμε και συνεχίζουμε να καλλιεργούμε τις σχέσεις και συνεργασίες μας με τις χώρες της περιοχής. Επίσης θετικός και καθοριστικός παράγοντας είναι η δημιουργία ενός περιβάλλοντος που να ευνοεί και να προσελκύει μεγάλες εταιρείες να έχουν την έδρα τους στην Κύπρο για να προσφέρουν υπηρεσίες στην περιοχή. Κάτι που ενισχύουμε και θα πρέπει να ενισχύσουμε και να αναδείξουμε περισσότερο προς τα έξω. Είμαστε μια χώρα όπου υπάρχει ασφάλεια και σταθερότητα, ένα ευρωπαϊκό νομικό

πλαίσιο για τις επιχειρήσεις. Επίσης στα πλαίσια αυτά και της προώθησης της ευρύτερης οικονομικής ανάπτυξης της χώρας μας μπορούμε να προωθήσουμε την Κύπρο ως κέντρο υψηλής τεχνολογίας, καινοτομίας και επιχειρηματικότητας. Εδώ σημαντικό ρόλο έχουν να διαδραματίσουν τα πανεπιστήμια μας όπως και το Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο ΤΕΠΑΚ, ένα νέο πανεπιστήμιο που έχει ήδη να επιδείξει πολλές επιτυχίες στον τομέα αυτό. **-Τα πανεπιστήμια ενεργοποιούνται προς αυτή την κατεύθυνση;**
 -Αυτά τα θέματα μπορούμε να τα καλλιεργήσουμε στα πανεπιστήμια μας με αναβάθμιση των προγραμμάτων σπουδών με έμφαση στην ανάπτυξη των κατάλληλων δεξιοτήτων, της επιχειρηματικότητας, τη δημιουργία του τεχνολογικού πάρκου. Την προώθηση θεσμών που να στηρίζουν και να ενθαρρύνουν τους νέους να δραστηριοποιηθούν στην κατεύθυνση αυτή. Την παροχή κινήτρων και εννοικών όρων για εταιρείες ψηλής τεχνολογίας και καινοτομίας να δραστηριοποιηθούν στην Κύπρο. Τα πανεπιστήμια μας έχουν αναπτύξει μια σημαντική ερευνητική δραστηριότητα και συνεχώς εδραϊώνονται στον διεθνή χώρο δίνοντας τους τη δυνατότητα να διαδραματίσουν έναν κεντρικό ρόλο σε όλη αυτή την εξέλιξη. Άλλος σημαντικός πυλώνας είναι η προώθηση συνεργασιών με άλλα

πανεπιστήμια από τον διεθνή χώρο, ερευνητικά κέντρα, αλλά και με τη βιομηχανία. Όλα αυτά είναι στους στόχους των πανεπιστημίων μας και η Πολιτεία θα πρέπει να επενδύσει στην ανάπτυξη τους για να μεγιστοποιήσει το όφελος για τη χώρα. **-Ως αντιπρύτανης Ακαδημαϊκών Υποθέσεων του ΤΕΠΑΚ τι έχει κάνει σε αυτούς τους τομείς;**
 -Το Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο, ένα νέο πανεπιστήμιο με λίγα μόνο χρόνια ιστορίας, έχει αναπτύξει πολύ σημαντική δραστηριότητα στον τομέα αυτό με σημαντικές και συνεχείς επιτυχίες στην προσέλκυση ερευνητικών κονδυλίων από ευρωπαϊκά πρόγραμμα όπως το Horizon 2020 αλλά και από τη βιομηχανία. Η επένδυση στην περαιτέρω ανάπτυξη των πανεπιστημίων μας αλλά και του ευρύτερου πλαισίου και οικοσυστήματος για την έρευνα, καινοτομία και επιχειρηματικότητα είναι ένα σημαντικό βήμα που θα πρέπει να κάνουμε. Για το θέμα αυτό έχει γίνει μια εμπειρισιακή μελέτη και ολοκληρωμένη πρόταση από την Εθνική Επιτροπή Έρευνας, Καινοτομίας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης της οποίας είμαι αντιπρόεδρος. Το Υπουργικό Συμβούλιο μέσα στο πλαίσιο αυτή μελετά διάφορα μέτρα που πρέπει να υιοθετηθούν ως σημαντικούς πυλώνας οικονομικής ανάπτυξης της χώρας μας. **-Μπορεί η περιοχή της Λεβαντίνης να μπει στον**

Συζητούμε με δέκα πιθανούς αγοραστές και τα δύο τερματικά της Αιγύπτου

-Το ενδιαφέρον της Total αναζωπυρώνεται;
 -Αυτό είναι κάτι που το αντιλαμβάνεται και η Total και αναμένεται να κινηθεί ανάλογα. Αναμένουμε τις εξελίξεις από μέρους της Total αλλά και από την πλευρά μας φυσικά ενθαρρύνουμε την Total να αξιοποιήσει αυτά τα νέα δεδομένα για να βελτιώσει τις προοπτικές επιτυχίας στη δική μας περιοχή. **-Το ενδεχόμενο πώλησης φυσικού αερίου στην Αίγυπτο, τον κυριότερο πελάτη του κυπριακού κοιτάσματος «Αφροδίτη», θα πρέπει να θεωρείται πλέον απομακρυσμένο;**
 -Συνεχώς αναθεωρούμε τα δεδομένα και τις εξελίξεις παραμένοντας προσεκτικοί στους στόχους μας που είναι η εξεύρεση κοιτασμάτων, η καλύτερη αξιοποίησή τους προς όφελος της χώρας μας, αλλά και πώς να αξιοποιήσουμε τις εξελίξεις και προοπτικές για να αναβαθμίσουμε τον ρόλο της Κύπρου στην περιοχή προσδίδοντας τη μεγαλύτερη δυνατή προστιθέμενη αξία μέσα από αυτές τις προοπτικές. **-Πώς είναι δυνατόν να μιλούμε για δημιουργία αγωγών προς την Αίγυπτο σήμερα που υπάρχουν νέες ανακαλύψεις; Έχουν επαναβιβωθεί οι σχέσεις μας από τους αρμόδιους της Αιγύπτου;**
 -Έχουμε πάει διαβεβαιώσεις από τους αρμόδιους, γι' αυτό συνεχίζουμε τις εργα-

σίες μας. Το προσωπικό της εταιρείας είναι σε συνεχή επαφή και επισκέπτεται συχνά την Αίγυπτο για συζητήσεις και επεξεργασία των σχετικών θεμάτων. Φυσικά, όπως ανέφερα και πιο πάνω, συνεχώς επαναξιολογούμε τις εξελίξεις και παραμένουμε προσεκτικοί στους στόχους μας έτσι ώστε να πετύχουμε τα μεγαλύτερα οφέλη για τη χώρα μας. **-Ήλθε στην Κύπρο η βρετανική BritishGas για διαβουλεύσεις τόσο με την κοινοπραξία του τεμαχίου 12 όσο και με την Εταιρεία Υδρογονανθράκων για την αγορά φυσικού αερίου από το κοιτάσμα «Αφροδίτη»;**
 -Ανάμεσα στις άλλες εταιρείες με τις οποίες συνομιλούμε είναι και η βρετανική BG, η οποία διαχειρίζεται το τερματικό της Αιγύπτου στο Idku. Έχει κάνει τρεις συναντήσεις με την Εταιρεία Υδρογονανθράκων Κύπρου και μια με τους εταίρους στο τεμάχιο 12. **-Αληθεύει ότι πολύ πιθανόν να επανέλθουμε στην αρχική μας πρόταση για κατασκευή τερματικού στο Βασιλικό, με κοινή χρήση του ισραηλινού και του κυπριακού αερίου;**

-Αυτό είναι κάτι που πιθανόν να επανέλθει, ανάλογα με την πορεία των εξελίξεων. Αυτό που μπορούμε να πούμε αυτή τη στιγμή είναι ότι το τερματικό είναι ένα θέμα που έχει εξεταστεί εκτεταμένα από την Κυπριακή Δημοκρατία. Και αν προκύψουν οι παράγοντες που να ευνοούν μια τέτοια προοπτική, υπάρχουν ήδη σοβαρές και πολύ προχωρημένες μελέτες για ένα πιθανό πλαίσιο συμφωνιών και λειτουργίας για τερματικό στο οποίο έχει συμβάλει σημαντικά και η Εταιρεία Υδρογονανθράκων Κύπρου με τους δικούς της εμπειρογνώμονες. **-Η Εταιρεία Υδρογονανθράκων με τι θέματα ασχολείται αυτή τη στιγμή με τα νέα δεδομένα που έχουν δημιουργηθεί;**
 -Έχει μόλις ολοκληρωθεί η τεχνική μελέτη, η οποία έχει εξετάσει τα διάφορα τεχνικά και οικονομικά χαρακτηριστικά και επιλογές αγωγού για μεταφορά φυσικού αερίου από το «Αφροδίτη» στην Αίγυπτο. Επόμενο βήμα είναι η εξέταση περαιτέρω στοιχείων που αφορούν τη χρήση των υποδομών στην Αίγυπτο μέσω των οποίων το φυσικό αέριο θα διοχετευτεί είτε στην εγχώρια αγορά είτε στα τερματικά. Παράλληλα συ-

ζητούμε με δέκα πιθανούς αγοραστές για την εγχώρια αγορά και τα δύο τερματικά. Συζητούμε επίσης με επενδυτές για τον αγωγό προς την Αίγυπτο και συμβάλλουμε στις εργασίες και συζητήσεις για το σχέδιο ανάπτυξης του «Αφροδίτη». Όπως βλέπετε, υπάρχουν πολλές δράσεις, οι οποίες προχωρούν με εντατικό ρυθμό αλλά, όπως αντιλαμβάνεστε, αφορούν ευαίσθητα θέματα που έχουν να κάνουν με διαπραγματεύσεις και θα πρέπει να είμαστε φειδωλοί στις ανακοινώσεις μας για να μην επηρεάσουμε αρνητικά τις όλες προσπάθειες που γίνονται από μέρους μας. **-Υπάρχει συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα για την ανάπτυξη του κοιτάσματος «Αφροδίτη»;**
 -Το σχέδιο ανάπτυξης που κατατέθηκε από τις αδειούχες εταιρείες του 12 έχει εξεταστεί από το αρμόδιο υπουργείο το οποίο έχει καταθέσει τις τελευταίες μέρες τα σχόλια του στις εταιρείες. Ακολουθούν συζητήσεις στο σχέδιο ανάπτυξης και αφού συμφωνηθούν όλες οι λεπτομέρειες, το επόμενο βήμα είναι η έκδοση άδειας εκμετάλλευσης για να προχωρήσουν οι εταιρείες στους απαραίτητους λεπτομερείς σχεδιασμούς και την υλοποίηση του έργου. Η ολοκλήρωση του έργου αναμένεται γύρω στο 2020.

Η ολοκλήρωση του έργου στο οικόπεδο «Αφροδίτη» αναμένεται γύρω στο 2020